

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Om

Oprettelse af

G l y s i e r

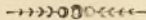
eller

Asyler for formuende Folks Børn.

Af

Dr. phil. N. B. Krarup,

Ferstander for Borgerdydsskolen paa Christianshavn.

Indbydelseskrift

til

den nærlige Hovedexamen

i Borgerdydsskolen paa Christianshavn

fra 15de til 20de Juli 1842.

Kjøbenhavn.

Trykt i Bianco Lunos Bogtrykkeri.

Om Oprettelse af

G l y s i e r

eller

Asyler for formuende Folks Børn.

Saa Ting ere Lægerne — idetmindste de lægevidenskabelige Skribenter — saa enige, som i at advare mod for tidlig Anstrengelse af Børns Hjerne: i saa Ting tages der saa lidt Hensyn til deres Advarsel; skjøndt det vist hyppig indtræffer, at tidlig aandelig Udvikling efterlader sig Svækkelse paa Sjel og Legeme og Forkortelse af Livet.

Hvad er da Grunden til, at Børn saa ofte bestjefdiges med Læsning eller sættes i Skole i en Alder af 4 eller 5 Aar, ja endog ikke sjelden tidligere?

Mangengang maa den uidentvivel søges i det opvakte Børns egen Lærelyst og i Forældrenes neppe rigtige Formening, at Børnets Tilbøjelighed til boglige Syssler er et sikkert Beviis for, at det ikke anstreges over Eyne eller har Skade deraf.

Undertiden ledes Forældrene vistnok af den Tanke, at et Barn ikke kan begynde for tidlig at lære, da Fordringerne nuomstunder synes at være større til unge Mennesker for at kunne komme frem.

Dog endnu hyppigere, troer jeg, er den Grund, at Forældrene — navnlig Moderen, da Faderen ialmindelighed har andre Ting at tage vare — hjemme ikke kunne bestjeftige den livlige Dreng paa anden Maade, saa at han af Mangel paa Sysselsættelse finder paa mangehaande Smaaoptøier, og, naar man ikke vil tillade ham disse, bliver, som man kalder det, uartig. For at kue hans Mod og give ham Noget at bestille,

antager man en Lærer eller Lærerinde til ham eller sætter ham i en Poge- eller Pigeskole i den Tanke, at det der gaaer mindre strengt til end i Drengeskoler.

Jeg tvivler ingenlunde paa, at der iblandt disse Skolers og Instituters Bestyrerinder ere meget agtværdige Personer, og at nogle af Skolerne ere hensigtsmæssige, da ellers ikke saa mange fornuftige og omhyggelige Forældre vilde sende deres Børn derhen; men derom er jeg overbevist, at mange af dem ikke ere, som de skulde være, og jeg troer, at Enhver, der har haft Leilighed til at gjøre sig bekendt med dem, vil give mig Ret i denne Paastand.

For ikke at tale om Carcererne af de store Piger, hvorimod den lille Dreng, især hvis han har et smukt Ansigt, neppe vil kunne værge sig, bliver hans Forretning her vel somoftest i en temmelig lille Stue med beklumret Luft at sidde stille paa en Bænk i en 5 Timer eller mere, ihvormeget han end føler Trang til at bevæge sine Lemmer i fri Luft. En almindelig Mangel er det nemlig ved Pige- og Pogeskoler her i Byen, at de ingen Legeplads have under aaben Himmel. Det Høieste nogle bringe det til, er at have et Bærelse, hvori Børnene lidt kunne røre sig.*)

---

*) Den Skildring, Etatsraad Dehlsenschlæger i sit Levnet giver af en Skole paa Frederiksberg, passer formodentlig endnu omtrent paa en og anden Skole af samme Art i Kjøbenhavn. „De satte mig i Skole hos en gammel vranten Kone, hvor jeg maatte udstaae meget, ikke for Lærdømmens Skyld, men for den overordentlige Dvang, hun paalagde os. I flere Timer maatte vi sidde stille paa Skamler uden at røre os. Vor eneste Morfsab var da at plukke Ulden af vore Troier og at rulle smaa Rugler deraf mellem Fingrene. Naar hun opdagede det, bankede hun den Narmeste med Fingerbøllet i Povebet. Nogle Fattige slog hun vel ogsaa undertiden med et Stykke Vøgebrænde, naar intet Andet var ved

En saadan døsig Stillefiddon kan saare let have en skadelig Indflydelse paa et Barn, og værre er det maaskee endda, om man tillige propper og lader proppe i den stakkels Dreng mangehaande Kundskaber og inciterer hans Hjerne paa en for hans Alder unaturlig Maade. Han synes at gjøre overordentlig Fremgang; men man lægger ikke Mærke til, at det er paa hans følgende Livs Bekostning.

Ved Overværelse af disse Gjenstande er det blevet mig klarere og klarere, at det er uforvarligt ikke at benytte de Erfaringer, som ere vundne ved Asylerne. Det synes ligesom at Forsynet har villet gjengjælde de høiere Classer de for de fattige Børn gjorte Døffrelser, ved gennem Asylerne at belære de mere Formuende om, hvorledes smaa Børn bedst behandles.

I Aaret 1836 blev jeg valgt til Repræsentant for Asylselskabet og udførte det mig paalagte Hverv i 3 Aar. Jeg havde derved en Døffdring til jevnlig at besøge flere af dem, og yttrede ofte den Tanke, som stedse paatrængte sig mig, at disse fattige Børn syntes i alle Henseender at have det bedre end de allerfleste Børn i velhavende Familier.

Denne Tanke er i den senere Tid vaagnet hos mig med fornyet Kraft, og det forekommer mig, at jeg ikke kan gjøre noget Gavnligere end ved paa det Indstændigste at lægge mine Medborgere denne Sag paa Hjerte.

Haanden. Jeg veed nok, hvor jeg misundte Hønsene og Uenderne i Gaarden, som kunde gaae derude i frisk Luft og kagle og snaddre, uden at blive straffede." Vignende Klager har den store Digter fremført paa Vers i sin "Frederiksborg"; derimod har han neppe nogensteds beklaget de Timer, han under Leg tilbragte i Søndermarken.

Det, jeg ønsker og foreslaaer, er et Slags modificerede Aflyer for formuende Forældres Børn imellem det tredje og ottende Aar*).

Til et saadant, som jeg vil kalde et Elysium for Børn, skulde hore en Have og nogle rummelige Værelser, hvor Børnene under samvittighedsfuldt og forstandigt Tilsyn kunde tilbringe et vist Antal Timer af Dagen s. Ex. 6 (fra 8—2 om Sommeren og fra 9—3 om Vinteren)**) under allelags Lege, der maatte være skikkede saavel til at more dem, som til at udvikle deres physiske og aandelige Kræfter, og — saameget som Veir og Aarstid maatte tillade — i fri Luft.

Et ældre Fruentimmer med Character, Kjerlighed til Børn og almindelig Dannelse skulde bestandig være hos dem og have een eller flere Medhjælperinder.

Foruden at det skulde være en bestandig Opgave for Bestyrerinden at vække Børnenes moralske Følelse og indvirke paa hele deres aandelige og legemlige Udvikling, skulde Lærere, som just dertil maatte have Talent, til bestemte Timer (2 til 3 halve Timer daglig) ved Fortælling og Samtale***)) og ved at lade dem svare deels enkeltviis deels i Chor øve dem i at tale reent og tænke rigtigt, ved at synge smukt for dem lære dem at synge med, lade dem udføre simple for dem arrangerede Dandse og anstille andre Legemsøvelser for at give deres Lemmer Styrke, Smidighed og Holdning.

*) Skjøndt jeg nærmest her tænkt paa Drengene, finder jeg dog ikke tilstrækkelig Grund til at udelukke Pigebørn til det syvende Aar fra denne Anstalt.

**)) Dog vilde det med Hensyn til de mindre Børn mere være en Berettigelse til at komme i alle Timer, end en Forpligtelse for Forældrene at lade dem blive der den hele Tid.

***)) Fornemmelig om Gjenstande, man kan vise dem eller gjøre dem anskuelige ved gode Afbildninger.

Sintrent i det sjette Aar skulde de begynde at lære Bogstaver efter Tabeller, skrive i Sand eller paa Table og vænnes til at bestjefte sig lidt med Tal ved Hjælp af de fra Afhylerne bekendte Regnemaskiner. Forst i det syvende Aar skulde de have ordentlig Underviisning i Læsning, Skrivning og Regning, dog saaledes, at de beholdt næsten den halve Tid til Sang, Leg og Legemsøvelser.

Dette er i Korthed hele min Plan. Nu vil jeg søge at gjøre indlysende, hvilke Fordele der ville være forbundne med denne Opdragelsesmaade i Sammenligning med den sædvanlige i Familiærne.

I Henseende til Bornenes Sundhed forekommer det mig aabenbart, baade at den er mindre udsat for Fare paa et saadant Sted, hvor de ere under bestandigt Tilsyn, og hvor Alt er indrettet med Hensyn til dem, end i private Boliger, hvor de ofte maa bevæge sig i indskrænkede Værelser, paa høie Trapper, i Gaarde med Steenbro imellem Heste og Vogne og mange andre Ting, der let kunne berøve dem Liv og Helbred, og at den nødvendig maa vinde ved flere Timers daglige Bevægelse i fri Luft, som man i de fleste kjøbenhavnske Huse ikke har Leilighed til at skaffe Børn regelmæssig.

Zalmindelighed antager man det for gavnligt, at Børn tidlig blive vant til at taale alle Forandringer i Lusten og Afverlinger i Veiriget, da deres Legemer derved blive hærdede mod alslags Forkjølelse. Ved Familicopdragelsen komme Børnene vel ikke let ud, uden naar det er rigtig smukt Veir, og ofte ikke engang da, snart fordi Ingen har Tid til at gaae med dem, snart fordi det er for besværligt at faae dem klædt paa, snart fordi der just idag mangler Et eller Andet ved deres Paaklædning. Imidlertid kan det ogsaa ofte lykkes at overvinde disse Bæmseligheder, og det er tydeligt, at Folk

erkjende, hvor gavnlig den friske Luft er for Børn, af de Skarer af Barnepiger, man daglig — naar Veiret er godt — seer i Kongens Have, Kirsebærgangene og paa lignende Steder; men vist er det, at man i de allerfleste Familier kun har saare liden Sikkerhed for, at den Barnepige, man just har fæstet, besidder tilstrækkelig baade Forstand og Retsindighed til at behandle det hende betroede Barn paa den bedste Maade og til at foretrække dets Vel for sin egen Bequemmelighed og Fornøielse. Det er endog blandt Læger og Opdragere bekjendt nok, at Spiren til Sygelighed og Laster ofte er nedlagt hos Børn ved Ammers og Barnepigers Retsindighed og Uforstand. Der synes virkelig at være en betydelig Inconsequents dæri, naar ellers omhyggelige og forsigtige Forældre flere Timer daglig overlade i en Barnepigens Bold det Kjæreste, de have paa Jorden, omendskjondt de ofte ikke have nogen synderlig Tillid til hendes Sædelighed, Sanddrubhed eller Ærlighed; og om de end have Tillid dertil, dog ingenlunde kunne have nogen Grund til at antage, at en saadan ofte neppe fuldvoren Pige, der ialmindelighed selv ikke har faaet nogen god Opdragelse, skulde have Dygtighed til — paa egen Haand — at behandle Børn paa en rigtig Maade, Noget, der — ligesom al anden Dygtighed — kun fremkommer ved en Forening af naturlige Anlæg, Dvelse og levende Interesse for Sagen.*)

---

*) "I Tydskland har man tænkt sig det, som en stor Nytte af Ulysterne, at de tillige kunde blive Dannelsesanstalter for unge Barnepiger, som her under en erfaren Lærerindes Vejledning og Opsyn kunde finde den bequæmeste Leilighed til practisk at lære Børnepleie, hvorved Mangelen paa denne Klasse af Tjenesteyende, som er af saa skadelige Følger for de Riges og Hornemmes Børn, bedst vilde blive afhjulpen. Denne Bihensigt med disse Skoler har man ogsaa allerede (1833) faaet i Berlin som i Freiberg havt for Die." Schouws Ugeskrift 3die B. S. 227. Hvorfor denne Tanke her ikke er bleven realiseret, er mig ubekjendt.

I andre Huse, hvor man enten ikke kan undvære et Menneske til i flere Timer at spadserere med et Barn eller ikke vil betro det til Tjenestetyende eller tillade det at løbe omkring i Gaarden og paa Gaden, der er man fordetmeste — naar ikke Forældrene selv have Lyst og Leilighed til at gaac med det — nødt til at holde det hjemme i Bærclserne eller sende det i Skole; men hvorlidet dette kan antages at være et Middel til at skaffe Barnet frisk Luft, har jeg allerede omtalt.

Ligesom det er en almindelig Erfaring, at Born ved at komme i Asylerne blive sundere og smukkere, saaledes er det ogsaa almindelig antaget, at de blive livligere og modtageligere for Underviisning, naar de siden komme i Skole. Cancelliraad, Fattigdirecteur Feddersen, der har gjort sig høilig fortjent af Asylvæsenet i Danmark, siger i sin lille Bog om Asylerne: „Jeg har meer end een Gang i Udlandet hørt forsikre, at de Born, der have nydt en Forberedelse i Asylerne, i Regelen horte til de flinkere og mere opvakte i de Skoler, hvori de senere indtraadte.“ Den for tidlig bortdøde Catechet Schaarup skriver i Schouw's Ugeskrift 7de B. S. 110. „Det er med Glæde erfaret, at flere af de Born, som have forladt Asylet og ere overgivne til de Almueskoler, hvortil de henhøre, i disse have erhvervet sig Noes for renere Sæder og større aandelig Modtagelighed, end ellers ialmindelighed finder Sted iblandt denne Klasse af Born.“ Den samme Bemærkning har jeg hørt af flere Lærere ved Asylskolen her i Byen. En tilføiede, at nogle, der vare komne ind i andre Skoler, iserstningen stode i Lærdom tilbage for deres Jevnaldrende, men snart sprang op og bleve blandt de bedste. Jeg indrømmer gjerne, at slige Udsagn ikke ere tilstrækkelige til derpaa at bygge noget sikkert Resultat; men da jeg ingensinde har hørt nogen Uttring, der var i Strid dermed, og det aldeles stemmer med hvad Theo-

rien antager at maatte være Tilfældet, erholde de derved en større Betydning.

At uddanne Sandserne er Noget, man ved Børns Opdragelse i private Huse fast aldrig tænker paa, og dog er det af den største Bigtighed i Livet, at de ere blevne uddannede.

I en Anstalt, som den, jeg tænker mig, vil der kunne findes og deels ved Legene, deels ved Underviisningen anvendes mangfoldige Maader, hvorpaa Børnenes Sandser og derved tillige deres Jagttagelseevne kan øves og uddannes. Synets Sands, der naturligviis meget sløves ved den tidlige Stirren i Bøger, maa nødvendig blot ved at Barnet saa stor en Deel af Dagen er i frisk Luft og i en ikke altfor lille Have, ganske anderledes skjærpes end i en Amme- eller Skolestue. Men ogsaa ved directe Midler vil man kunne uddanne den f. Ex. ved Foreviisning af interessante Billeder, ved at lade Børnene adskille de forskjellige Farver, den Form, en Ting har, om det er en Firkant, en Cirkel osv., ved at lade dem alene ved Synet bestemme en Tings Længde, Afstand o. s. v. og derpaa med en Alen eller Tommestok maale efter, for at see, hvem der nærmest har truffet det Rette.

Hørelsen vil ikke blot kunne uddannes ved Sangovelserne, men ogsaa ved mange Lege, f. Ex. naar man binder en Dreng for Dinene og lader ham gjætte, fra hvilken Kant et Miau af en af hans Kammerater kommer, og hvis Stemme det er. I hvilken Grad ikke blot Hørelsen, men ogsaa Følelsen kan uddannes, bemærker man tydeligst hos Blinde. I Blindeinstitutterne — idetmindste er det Tilfældet i Paris — haves Bøger med ophøiede Bogstaver, som Eleverne ved Hjælp blot af Fingerspidserne læse med samme Lethed og Sikkerhed som vi vore Bøger. Dette er et Bink om, hvorledes man skal gaae tilværks for at fuldkommengjøre disse Sandser, der fordet-

meste blive noget forseunte, fordi man stoler paa Synet, ligesom den venstre Haand bliver svagere, idet man pleier at benytte sig af den høire.

Lugtesansen og den physiske Smagssans bliver hos de fleste Mennesker af sig selv saa uddannet, at man ikke behøver at give Anviisning dertil.

Allermest antager jeg dog, at Børnene ville vinde i moralsk Henseende. Jeg troer heri sikkert at kunne slutte fra Asylterne. I hvorvel den, der gjør sig noie bekendt med de forskjellige Asylter her i Byen, uden Vanskelighed vil bemærke en noget forskjellig Tone i ethvert af dem — formodentlig især paa Grund af Bestyrerindens Personlighed — vil dog Ingen kunne andet end glæde sig ved den Sædelighedsaand, som er udbredt over dem alle. En Fremmed betragte de Smaa der med en beskeden, men tillige frimodig og tillidsfuld Mine; de vise sig velvillige, hjælpsomme og fredsomme mod hverandre indbyrdes; det synes ikke at falde noget af Børnene ind at ville hæve sig over sine Kammerater, fordi det selv er ifort bedre Klæder eller har lækrere Spise i sin Kurb; paa den anden Side synes de vvrige slet ikke at misunde den Lykkeligere. Da Børnene saa godt som aldeles ingen Leilighed have til at lyve eller benegte Sandhed, kunne de der ikke faae Færdighed i denne blandt Børn saa almindelige og saa fordærvelige Feil. Ikke bemærker man der noget Forsøg paa ved Græden at tiltvinge sig Noget. Ingenstunde har jeg blandt disse Hundreder af fattige Børn fundet noget Spor til Naahed, Ulydighed eller Trods, skjøndt der er al Rimelighed for, at en ikke liden Deel af disse Børn, førend de kom ind i Asylterne have været umaneerlige, egenraadige, uregjerlige, u lydige, løgnagtige o. s. v. og at en endnu større Deel vilde være bleven det, hvis de ikke vare komne ind. Dydager man nogen Uartighed af et

Barn i et Asyl, kan man være temmelig vis paa, at det ganske nylig er indkommet.

Kort sagt, idet jeg kan opregne en heel Mængde Dyder, hvortil Børnene i al Kjærlighed vannes i Asylerne, kan jeg ikke nævne en eneste Feil, hvortil disse — naar de blive tilbørlig bestyrede — kunne antages at give Foranledning*).

Til mine Læsere og Læserinder selv overlader jeg nu Afgjørelsen af det Spørgsmaal, om alt det Gode, jeg efter min Erfaring har sagt om Asylbørnene, efter deres Erfaring og saa ialmindelighed kan siges om Børn, der opdrages hjemme i Familier af de høiere Stænder.

Men skjøndt jeg er fuldkommen overbevist om, at de allerfleste Børn baade i fysisk, intellectuel og moralst Henseende

*) Jeg vil dog ikke lade een Omstændighed ganske uberørt, da den kan have noget Færligt hos sig, skjøndt den ikke staaer i nogen nødvendig Forbindelse med Asylopdragelsen. Det kan nemlig hændes, at ældre og fornemme Personer, som interessere sig for disse velgjørende Anstalter, af en søl Ilesfuld og adel Deeltagelse for de Smaa, som opholde sig i dem, komme til at vise enkelte af de fattige Børn en altfor stor Opmærksomhed. Denne kan, naar lignende Tilfælde tidt gjentages, let bibringe dem for høie Begreber om deres Personer, samt Forbringer til Livet, der ikke stemme overeens med de Raar, hvortil de ere fødte, og de Forhold, hvori de hjemme befinde sig. Man seer iøvrigt let, at en fornustig Bestyrerinde kan bidrage meget deels til at afværge saadanne skadelige Paavirkninger, deels til at have deres Følger. Jeg antager, at denne Indvending mod Asylerne, som man idelig hører, ikke vil kunne gjøres gjældende imod de af mig foreslagne Elyser, da det vel tværtimod hyppigst vil indtræffe, at Børnene ved dem blive befrieede for megen Fortjælelse, hvorfor de hjemme ere udsatte, om ikke af Forældrene, saa dog af Bedsteforældre, Onkler og Tanter og af Tjenestefolk, der ved at gjøre Børnene til Behag ville indynde sig hos Forældrene. Hjemme vides der vistnok de fleste Børn af de høiere Classer for megen Opmærksomhed, nogle maastee for liden; i begge Tilfælde vil det være dem tjenligt nogle Timer paa Dagen at behandles lige med mange andre.

ville vinde ved at være i en saadan Anstalt, er jeg dog endnu visere paa, at de — efter de allerførste Dages Forløb — ville befinde sig meget bedre der, end om de skulde tilbringe hele Dagen hjemme i deres Familier.

Allerede Horats har anført det som noget Characteristisk hos Barnet, at det glæder sig ved at lege med sine Jevnaldrende, og hvor kan et Barn bedre tilfredsstille denne Trang end paa et saadant Sted? Hjemme er der ialmindelighed ikke god Leilighed dertil; om det endog har Sødsfende, ere disse fordetmeste enten for gamle eller for unge. De ældre ere somofte i Skole, de yngre er det farligt at røre ved; thi tages der for haardt paa dem, og de græde, gaaer det ud over den ældre, som om han vilde gjøre dem Fortræd. Snart sover den Lille, saa den Større maa være meget stille; snart kan en bestjefiget Fader eller nervesvag Moder ikke taale den forfærdelige Støi, og Barnet maa atter være stille. Kan det ikke forholde sig roligt, vanker der Skjend, Trubler, vel endog Riis. Værre er det maaskee endnu, om Barnet er sine Forældres eneste. Selv med den allerbedste Billie vil det ofte være dem umuligt paa en passende Maade at sysselsætte det. Om de endog anskaffe nok saa meget Legetoi, nok saa meget selv give sig af med det, nok saa meget søge at more det: de ville dog ikke kunne erstatte det Omgangen med Jevnaldrende. Om de end jevnlige lade det faae Besøg af andre Børn, kan der dog ikke rigtig leges i de smukke med kostbare Meubler opfyldte Værelser. Hvor ængstelig maa der ikke vaages over, at de hverken selv komme til Skade, eller gjøre nogen Skade paa Speile, Taffeluhre, Urtepotter o. s. v. Dertil kommer endnu, at Børn, naar de godt skulde lege, maae have lidt Anviisning dertil; men til at yde en saadan hører en særegen Interesse og et Talent, som ingenlunde kan ventes hos enhver Fader eller Moder.

Saa sandt nu dette Billede af Familielivet — om end ikke i hele sin Udstrækning, saa dog i flere af sine væsentlige Træk — passer paa mangfoldige Huse: hvor ganske anderledes vil da ikke det Liv kunne være, naar et Barn den ene Dag efter den anden frit kan løbe omkring i flere Timer under morsomme Lege med dem af sine Kammerater, han bedst kan lide, og det i frisk Luft, uden at udsætte sig for enten at gjøre Skade eller komme til Skade, uden at befrygte Skjend eller Straf eller lange moraliserende Taler for Yttringen af sit Velbefindende. Et saadant Barn behøver ikke at misunde Høns og Vender deres Frihed til at gaae og kagle og snaddre. Forlanges der noget Arbejde, nogen aandelig Anstrengelse af ham, gjør han det med Lyst, baade fordi det ikke overstiger hans Kræfter og fordi han seer sine Kammerater gjøre det Samme.

For ved Navnet selv at fremhæve det Glædelige for Børn ved en saadan Anstalt, kalder jeg den et Elysium for Børn. De Gamle tænkte sig nemlig Elysium som et Opholdssted for gode Menneskers Sjæle, ikke blot efter Døden, men ogsaa før de traadte ind i Livet, og Virgil lader, som bekendt, i 6te Bog af sin Æneide den afdøde Anchises der vise sin Søn Æneas de navnkundigste af deres Efterkommere. Digterne lade paa disse Steder de Salige i yndige Haver og paa græsrigge Enge — uden Sorger for deres Udkomme — glæde sig ved Sange til Gudernes Priis, ved Samtale med vise Mænd og Digtere, ved Dands og andre Legemsøvelser. Det passer jo ret godt!

Uagtet jeg i det Foregaaende har fremdraget adskillige Misligheder, som efter min Overbeviisning ere forbundne med Familieopdragelsen, især i en større By, falder det mig dog

ikke ind enten at benegte, at der gives Familier, hvori Omstændighederne stode saa heldigt sammen, at Børnene hjemme have det Væsentligste af hvad et saadant Elysium vil kunne yde dem, eller at betvivle Familieopdragelsens Gavnlighed og Vigtighed. Heller ikke gaaer mit Forslag ud paa at forstyrre eller tilintetgjøre denne, men paa at udfylde de Mangler, der ialmindelighed ere ved den. Jeg vil kun, at Børnene skulle være hjemmefra nogle Timer om Dagen, og det paa den Tid, da ikke blot Faderen fordetmeste har Forretninger, men ogsaa Moderen pleier at være mest beskæftiget deels med huuslige Sysler, deels med at gjøre og modtage Visiter. Morgenen, Middagen, Eftermiddagen og Aftenen, de eneste Tider, da der i de fleste Huse kan tales om Familieliv, skulle Børnene ogsaa efter mit Forslag tilbringe i deres Familiers Skjod. Det er saa langt fra, at en saadan Fraværelse i nogle Timer vil skade Forholdet imellem Forældre og Børn, at det endog synes rimeligt, at dette vil blive ommere og kjerligere; de ville gjensidig længes efter hverandre, og have mere Stof til Samtale derved, at Børnene blandt Fremmede have seet og lært mange Ting, som de føle Trang til at meddele.

A n h a n g.

Da man pleier at betragte det som en stor Anbefaling for nye Indretninger, der foreslaaes, at saadanne allerede findes i andre Lande, har jeg bestræbt mig for at komme til Kundskab om, hvorvidt Noget, der lignede de af mig foreslagne Elysier for Børn fandtes paa andre Steder. Men de Efter-

retninger, jeg har truffet, ere temmelig ubetydelige. Jeg antager nemlig ikke, at de Betalingsaflyter, der ere f. Ex. i Genf*) og i Stockholm**), ere af samme Art, da de dog ere beregnede paa Børn af den fattigere Klasse, skjøndt der er lægges en lille enten maanedlig eller ugentlig Betaling.

I de af Dr. Diezmann redigerede Blätter aus der Gegenwart 1838 Nr. 11 staaer en Notits, som jeg vil oversætte, da den ganske hører herhen. „Smaabørnskoler. Livorno udmærker sig ved en Skole for smaa Børn af de høiere Classer, den eneste i sit Slags, hvorom vi hidindtil have hørt, men som vistnok snart vil blive efterlignet, naar Mødrene høre, hvor let og fornøieligt Børn i saadanne Anstalter lære en Masse af Kundskaber. Saa sandt er det, at Mennesket er et selfabeligt Dyr, at alle hans Evner, moralske, intellectuelle og physiske, meest og lettest synes, især i Ungdommen, at udvikles i Dmgang med Lige.“

I Brzoska's Centralbibliothek der Pädagogik for 1838 findes en detailleret Beretning om et Asyl for fattige Børn i Staden Zwolle i Nederlandene. Ved Slutningen af denne tilføier Forfatteren (J. Klein): „Endnu er at bemærke, at den Smaabørnskole, som bestaaer i denne Stad til Brug for den høiere Borgerklasse og ganske er dannet efter Asylet for fattige Børn, bestandig befinder sig i en blomstrende Tilstand og lover de bedste Resultater.“

Allerede tidligere (1830) havde en Mand ved Navn F. L. Geisow ladet trykke en lille Piece: Einige Worte über Erziehungs- und Unterrichtsanstalten für noch nicht schulfähige

*) Om dette har man en fortræffelig Beretning i Notice sur l'école des petits enfants, établie à Genève; accompagnée de réflexions sur l'utilité de ce genre d'établissements. Par J. P. Monod, Régent. Genève 1829.

**) See derom Utkast til Handbok for Småbarn-skolor. Stockh. 1841.

Knaben, hvori han indbød til Afbenyttelse af en saadan Anstalt, som han stod i Begreb med at etablere og virkelig skal have etableret i Frankfurt a. M. Saavidt man kan see af Planen, er det Hele efter en noget indskrænket Maalestok, da han selv vilde være Enelærer ved Anstalten. Da Betalingen der er 36 Gylden aarlig, som erlægges kvartalsviis forud, sees tydeligt nok, at der ved denne „Erziehungs- und Unterrichts-Anstalt für noch nicht schulfähige Knaben“ ikke er tænkt paa Fattige.

Dette er Alt, hvad jeg veed om flige Indretninger i Udlandet; men da de neppe nogensteds beregnes uden paa Stedet selv, kan man let forklare sig, at saadanne Etablissementer blive mindre bekendte udenfor deres egen Kreds. Ja, hvor ubekendt endog saa paa Stedet selv et Forsøg til et saadant kan være, derpaa have vi et Beviis i et lille Skrift, som en Mand her i Byen for 2 Aar siden udgav under Titel: „Indbydelse og Plan til Oprettelsen af et Betalings-Ashyl og Skole for Smaabørn fra 2 til 8 Aar af den mere dannede Borger- og Embedsmændsclassse. Ved D. Syversen, Lærer.“ Dette Skrifts Tilværelse har jeg først for faa Dage siden faact Underretning om, og jeg formoder, at det ogsaa er de fleste af mine Læsere ubekendt. At dette Forsøg mislykkedes — hvad enten det nu var fordi Forfatteren ikke var tilstrækkelig bekendt, og hans Plan heller ikke blev det, eller fordi han aabenbart lovede Mere, end han vilde være istand til at holde — har ikke bragt mig til at vakle i Overbeviisningen om Hensigtsmæssigheden af saadanne Indretninger.

Efterretninger

om

Dorgerdydsskolen paa Christianshavn.

Juni 1842.

Skolens Lærere ere for nærværende Tid:

- H. B. Krarup**, Dr. philos., Forstander for Skolen siden 1ste Oct. 1828, Lærer siden Foraaret 1816, underviser i Latin i 1ste A og i Skrivning i 1ste Realclasse, har 11 Timer ugentlig.
- Hr. C. Svenningsen**, Cand. philos., Inspecteur ved Skolen siden 1ste Aug. 1832, Lærer siden Foraaret 1824, underviser i Mathematik i 1ste A og B, 2den A og B, i Latin i 3die A, har 29 Timer ugentlig.
- Hr. J. J. Dreboldt**, Cand. juris, Copiist i Hof- og Stadsretten, Lærer siden 1ste Aug. 1826, underviser i Tydsk gennem alle Classer, undtagen 4de Realclasse B og 5te Realclasse B, har 32 Timer ugentlig.
- Hr. N. H. Krossing**, Cand. philos., Cantor i Citadellet, Lærer siden 1ste Oct. 1828, underviser i Dansk i 1de Realclasse B, 5te Realclasse A og B, har 32 Timer ugentlig.
- Hr. O. C. Borch**, Cand. philos., Lærer siden Aug. 1830, underviser i Fransk gennem alle Classer, undtagen 1ste Realclasse, har 34 Timer ugentlig.
- Hr. N. J. Wagtmann**, Cand. theol., Bibliothekar siden Jan. 1831, Lærer fra Jan. 1832, underviser i Religion

- i de 3 øverste Realclasser, i Mathematik og Regning i de 3 nederste studerende Classer, har 25 Timer ugentlig.
- Hr. **Leopold S. S. Jørgensen**, Cand. philos., Lærer siden Marts 1832, underviser i Dansk i 4de Realclasse A og i Geographie i 4de Realclasse A og B, 5te Realclasse A og B, har 18 Timer ugentlig.
- Hr. **S. L. Povelsen**, Cand. philos., Lærer siden Jan. 1833, underviser i Græsk i 1ste studerende Classe A, 2den studerende Classe A og B, 3die studerende Classe A, samt i Latin i 1ste B og i latinsk Stil i 1ste A, har 34 Timer ugentlig.
- Hr. **N. P. Reith**, Cand. philos., blev Lærer 1833, underviser i Naturlære og Mathematik i 1ste og 2den Realclasse, i Dansk i 2den og 3die Realclasse, i Regning i 4de Realclasse B, 5te Realclasse B og Forberedelsesclassen, har 36 Timer ugentlig.
- Hr. **C. F. Funch**, Cand. philos., Lærer siden Mai 1834, underviser i Skrivning i 2den A og B, i Latin i 2den B og 3die B, har 24 Timer ugentlig.
- Hr. **P. B. Naasch**, Handelsbogholder, Lærer siden Nov. 1834, underviser i Regning i de 4 øverste Realclasser og i 5te Realclasse A, har 19 Timer ugentlig.
- Hr. **Fred. D. Jørgensen**, Cand. theol., Lærer siden Mai 1835, underviser i Skrivning i de tre nederste studerende Classer og i 4de Realclasse A og B, 5te Realclasse A og B, har 25 Timer ugentlig.
- Hr. **G. M. Müller**, Lærer ved Landcadetacademiet, Lærer her ved Skolen siden Aug. 1837, underviser i Historie og Geographie i 2den A, 2den B, 3die A, i Geographie i 1ste A og B, samt i de tre øverste Realclasser, har 22 Timer ugentlig.
- Hr. **N. L. Jønger**, Cand. theol., Lærer siden Jan. 1840,

- underviser i Religion og Bibelhistorie i de tre yngste studerende Classer, har 9 Timer ugentlig.
- Hr. **Chr. Bartholin**, Cand. philos., Lærer siden Aug. 1840, underviser i Dansk i de to yngste studerende Classer samt i 1ste Realclasse, i Latin i 4de studerende Classe, i Historie i de tre øverste Realclasser, har 27 Timer ugentlig.
- Hr. **Hans P. P. Petersen**, Stud. theol., Lærer siden Aug. 1840, underviser i Tydsk i 4de Realclasse B og 5te Realclasse B, har 7 Timer ugentlig.
- Hr. **G. S. Winther**, Cand. theol., Lærer siden 1ste Marts 1841, underviser i Hebraisk i 1ste A og B, har 6 Timer ugentlig.
- Hr. **G. Fistaine**, Cand. philos., Lærer siden 1ste Mai 1841, underviser i Engelsk i de tre øverste Realclasser og i Fransk i 1ste Realclasse, har 13 Timer ugentlig.
- Hr. **M. Hammerich**, Mag. artium, Docent ved Universitetet, Lærer siden Aug. 1841, underviser i Dansk i 1ste studerende Classe A og B, har 4 Timer ugentlig.
- Hr. **F. Schiern**, Cand. juris, Lærer siden Aug. 1841, underviser i Historie i 1ste A og B, har 4 Timer ugentlig.
- Hr. **Jac. Stilling**, Cand. theol., Lærer siden Aug. 1841, underviser i Dansk i 2den A og B, 3die A, samt i Religion i de 4 øverste studerende Classer, har 16 Timer ugentlig.
- Hr. **F. Breinholm**, Cand. theol., Lærer siden Aug. 1841, underviser i Bibelhistorie i 5te Realclasse A og B, har 6 Timer ugentlig.
- Hr. **H. S. Refslit**, Stud. philol., Lærer siden Aug. 1841, underviser i Latin i 2den studerende Classe A, har 11 Timer ugentlig.
- Hr. **G. Lund**, Stud. philol., Lærer siden Aug. 1841, underviser i Græsk i 1ste studerende Classe B, har 5 Timer ugentlig.

- Hr. **W. Lund**, Stud. theol., Lærer siden Aug. 1841, underviser i Dansk, Læsning og Skrivning i Forberedelsesclassen, har 18 Timer ugentlig.
- Hr. **Edv. Buch**, Stud. philos., Lærer siden Jan. 1842, underviser i Skrivning i 2den og 3die Realclassse, har 6 Timer ugentlig.
- Hr. **S. B. Ehrige**, Stud. philol., Lærer siden Jan. 1842, underviser i Historie og Geographie i 3die B og 4de studerende Klasse, har 8 Timer ugentlig.
- Hr. **Krarup Hansen**, Stud. polyt., Lærer siden Jan. 1842, underviser i Naturhistorie i de 5 Realclasser fra 3die til 5te B, har 10 Timer ugentlig.
- Hr. **Hoffmann**, Architect og Kobberstifter, Lærer siden Marts 1842, underviser i Tegning, har 13 Timer ugentlig.

Underviisning i Gymnastik og Svømning, som nu optager 26 ugentlige Timer, forestaaes af Hr. Scheer, Hr. Holtz og Hr. Reinvaldt.

Underviisning i Dands i Vintermaanederne meddeles af Hr. Bentsen, Dandser ved det kongelige Theater, 2 Timer ugentlig.

Disciplene, som ifjor vare 261 (130 i de studerende Classer, 131 i de iffestuderende), ere nu 266 (123 i de studerende Classer, 143 i de iffestuderende).

De ere fordeelte i følgende 15 Classer:

1ste stud. Cl.	A	har	17	Discipline)	*
—	B	—	16	—	}
2den	A	—	17	—	
—	B	—	17	—	
3die	A	—	15	—	
3die	B	—	19	—	
4de		—	22	—	
1ste Realclasse		—	12	—	
2den		—	16	—	
3die		—	19	—	
4de	A	—	22	—	}
—	B	—	22	—	
5te	A	—	18	—	}
—	B	—	19	—	
Forberedelsescl.		—	15	—	

* Disse 2 Classer ere parallelte.

Underviisningsgjenstandene have været forbeelte paa følgende Maade:

Studerende Classer.

	1 A.	1 B.	2 A.	2 B.	3 A.	3 B.	4	ialt.
Latin	11	11	11	11	11	11	11	77
Græsk	5	5	5	5	5	.	.	25
Hebraisk	3	3	.	.	.	.	.	6
Dansk	2	2	2	2	2	3	3	16
Tydsf	2	2	2	2	2	2	2	14
Franst	2	2	2	2	2	4	4	18
Religion og Bibelhistorie	3	3	2	2	3	3	3	19
Historie	2	2	2	2	2	2	2	14
Geographie	2	2	2	2	2	2	2	14
Mathematik og Regning.	4	4	5	5	4	4	4	30
Tegning	.	.	.	.	.	1	1	2
Skrivning	.	.	1	1	1	2	2	7
Gymnastik og Svømning	.	.	2	2	2	2	2	10
	36	36	36	36	36	36	36	252

Realclasser.

	1 R.	2 R.	3 R.	4 R. a.	4 R. b.	5 R. a.	5 R. b.	Forb.	ialt.
Dansk	3	3	6	8	8	12	12	12	64
Tydsf	3	4	4	4	4	3	3	.	25
Franst	4	4	4	4	4	.	.	.	20
Engelsk	4	3	2	.	.	.	.	.	9
Religion og Bibelhistorie	2	2	3	3	3	3	3	.	19
Historie	2	2	3	.	.	.	.	.	7
Geographie	2	2	2	2	2	3	3	.	16
Mathematik og Regning.	8	9	4	4	4	4	4	6	43
Naturhistorie	.	.	2	2	2	2	2	.	10
Naturlære	2	1	.	.	.	.	.	.	3
Tegning	1	1	1	2	2	2	2	.	11
Skrivning	3	3	3	5	5	5	5	6	35
Gymnastik og Svømning	2	2	2	2	2	2	2	2	16
	36	36	36	36	36	36	36	26	278

Sidste Efteraar dimitteredes til Universitetet følgende:

- 1) S. Corfixen, en Søn af Hr. Møller Corfixen i Røde Mølle ved Hvidkilde i Fyen. Hovedcharact. laudabilis.
- 2) S. J. Dall, en Søn af afd. Justitsraad og Ridder, Postforvalter Dall i Kbhavn. Hovedch. laudabilis.
- 3) B. Benedictsen, en Søn af Hr. B. Benedictsen, islandsk Kjøbmand og Rodemester i Kbhavn. Hovedch. laudabilis.
- 4) P. U. R. Bruun, en Søn af afd. Capitain i Søetaten og Ridder P. U. Bruun i Kbhavn. Hovedch. laudabilis.
- 5) S. N. Lorenzen, en Søn af Hr. Forpagter M. Lorenzen paa Hvidkilde i Fyen. Hovedch. laudabilis.
- 6) A. S. Kr. Vilstrup, en Søn af Hr. Pastor C. N. Vilstrup i Borris ved Ringkjøbing. Hovedch. laudabilis.
- *7) C. A. Caroc, en Søn af afd. Ingenieur-Capitain H. A. Caroc i Citadellet Frederikshavn. Hovedch. laudabilis.
- 8) S. C. Lund, en Søn af afd. Møller C. Lund i Lyngby. Hovedch. laudabilis.
- 9) S. N. Dresing, en Søn af Hr. Krigsassessor S. N. Dresing i Kbhavn. Hovedch. laudabilis.
- 10) J. J. Wroblewsky, en Søn af Hr. Justitsraad J. D. Wroblewsky paa Nørrebro. Hovedch. laudabilis.
- 11) J. L. Brusck, en Søn af Hr. Restaurateur C. F. Brusck i Kbhavn. Hovedch. laudabilis.
- 12) P. V. Slagstad, en Søn af afd. Bankassistent M. Slagstad. Hovedch. haud illaud.
- 13) L. M. Buch, en Søn af afd. Kjøbmand A. H. Buch i Korsør. Hovedch. laudabilis.
- 14) W. S. Ovesen, Søn af afd. Forpagter J. N. Ovesen paa Høistrup i Stevns Herred. Hovedch. laudabilis.

---

*) Da han blev angreben af en typhos Feber Dagen før Ex. Art. underkastede han sig først Examen i Febr. d. A.

- 15) U. S. R. Schow, en Søn af afd. Sognepræst J. N. Schow i Thorslunde i Sjælland. Hovedch. haud illaud.
- 16) N. P. Dorscheus, Søn af Hr. Silke- og Klædehandler J. Dorscheus paa Christianshavn. Hovedch. haud illaud.
-

I dette Skoleaar ere følgende 5 udgange fra 1ste Real-klasse med hæderligt Vidnesbyrd for Flid, Orden og Sædelighed.

- 1) Johannes Thomsen, en Søn af Hr. Silke- og Klædehandler Jens Thomsen i Kbhavn. Kom paa Hr. Grosferer Mallings Comptoir.
  - 2) Albert Lange, en Søn af Hr. Grosferer M. E. Lange paa Kongens Nytorv. Kom paa sin Faders Comptoir.
  - 3) Ernst Gustav Løge, en Søn af forhenværende Materia- list Hr. E. G. Løge. Kom som Lærling paa Waisen- huus-Apotheket.
  - 4) Ludvig Kløcker, en Søn af Hr. Procurator Kløcker i Esrom. Kom paa Hr. Grosferer C. E. Knudsens Comptoir.
  - 5) Eiler Krarup, en Søn af afd. Stiftsprovst J. Krarup i Aalborg. Kom til Hr. Universitetsboghandler Reigel.
-

Bed Dødsfald har Skolen iaar mistet en flittig, ordentlig og i høi Grad besteden Discipel. Da han var en usædvanlig Dreng, om hvem jeg nærede store Forventninger formedelst hans mageløse Iver for det geographiske Studium, og da han paa Grund af sin Undseelighed og Tilbageholdenhed ikke var rigtig kjendt enten af sine Lærere eller Meddisciple, anmodede jeg for nogen Tid siden hans Tante, Zomfru Sille Beyer,

hvem Ungdommen og Ungdommens Venner skyldte de smukke (Molbeck'ske) Julegaver, om at meddele mig nogle Optegnelser angaaende ham og hans Stræben. Jeg har havt den Glæde at modtage en temmelig fuldstændig Biographie og Characteristik, og da den vidner ikke mindre om Sandhedskjerlighed og sin Jagttagelsessevne end om Velvillie mod den Afdøde, har jeg bedet Forfatterinden om Tilladelse til at lade den trykke i Skolens Program. Hun har givet sit Samtykke dertil, og jeg er overbevist om, at den vil blive læst af Mange med Deeltagelse.

„**Georg Frederik Høst** blev født paa Farsø den 21de August 1826. Hans Fader, Capitain og Birkedommer A. P. Høst, blev ham berøvet ved et apoplectisk Anfald i Foraaret 1829, og hans Moder reiste da med ham og en ganske lille Søn til sin Faders (Grosserer Beyers) Gaard, $\frac{3}{4}$ Mil fra Kjøbenhavn, hvor de siden have havt deres Opholdssted. Moderens Sorg, Tanken om Død og Begravelse og den saa pludselige Forandring af Alt, hvad der omgav ham, har ikke været uden Indflydelse paa det tidligt udviklede Barn. Skjondt hans Bedsteforældre og øvrige Slægtninge toge imod ham med den varmeste Kjerlighed, blev han dog længe ved kun at holde sig til sin Moder og den Pige, som havde fulgt dem hertil. Stadigheden af hans Tilbøieligheder viste sig alt i den tidlige Alder. Hans Legetøi bestod meest i smaa Baade; og ligesom han havde seet Drengene paa sin Fødested, legede han „at vade“; en Pidsk har han aldrig brydt sig om, og hverken Heste eller Vogne, eller Noget af det, der pleier at være tilløkkende for Børn, som opvoxe paa Landet, interesserede ham. Derimod var det som en Fæst for ham, at see et Skib, og da han tidlig var meget fingernem, morede han sig ved selv at sætte Master og Lougværk paa sine Baade, eller ved at tegne smaa Skibe. Da han blev lidt ældre, var det hans bedste Glæde at gaae

op paa det høieste Sted af vor Markt med en stor Riffert, for at see paa Skibene i Sundet.

Hans Fader havde lært ham, hver Aften at samle sit Vegetoi og lægge det i Orden; dette var den første Begyndelse til et af hans særdeles Fortrin ved Alt, hvad han foretog sig: Orden og Nøiagtighed. Naar Nogen forstyrrede ham deri, blev han heftig, og var derfor utilbøielig til Dmgang med andre Dreng, da deres Selskab kun gjorde ham Bryderi uden at more ham; hans Vaade og Tegninger, og rolige Lege med sin yngste Tante (5 Aar ældre end han) og hendes smaa Bendinger, var ham langt kjerere. Denne lille Tante, min yngste Søster Valida, var hans første Lærerinde; hun var dengang 9 Aar gammel og fandt stor Fornøielse i at lære den videbegjærlige Dreng at læse. Det gik for ham med Letthed, og det varede ikke længe, inden han begyndte at dele den Underviisning, som en af hans ældre Tanter gav den yngre Søster og en lille Præstedatter fra Brøndshøi. Da han var 7 Aar gammel var det, at jeg forlod Frederiksberg og atter tog hjem i mine Forældres Huus. "Det er ogsaa nødvendigt, at du kommer hjem for at læse med Frederik," sagde min Søster, "nu bliver han altfor klog for mig." Jeg begyndte da at undervise de Smaa, og Frederiks ypperlige Fatteevne og Lærelyst kunde ikke andet end i høi Grad interessere mig. Der var aldrig Tale om at anspore ham til Flid, det kom af sig selv; og naar jeg forklarede den lille Dreng Noget, var det som om han med sine kloge brune Dine vilde see mig lige ind i Sjelen, for ganste at tilegne sig Alt, hvad jeg kunde meddele ham. Allerede før jeg begyndte at læse med ham, var han faldet paa, at tegne smaa Landkort. Den første Anledning har maaskee været, at hans Moder havde vist ham nogle Kort, som hans Fader havde tegnet, medens han var Officeer. Dette blev herefter hans kjereste Sysfel, og skjøndt han vedblev at

have Interesse for Skibe, maatte de dog staae tilbage for Landkort. Hans Anlæg til Tegnekunst viste sig ogsaa ved Tegning af Ansigter, Figurer, smaa Landskaber og Coulisser til hans lille Theater, som kun blev benyttet for at see det Perspektiv, som Decorationerne kunde frembringe. Kunstsans og et udmærket sikkert og skarpt Øie havde han i høi Grad, og et fortræffeligt Syn, saa at han kunde skrive meget smukt og udføre Alt saa fint paa sine nydelige formindskede Copier af Landkort. Hans sunde Smag yttrede sig ikke alene ved Kunstfrembringelser, men ogsaa ved mange andre Leiligheder, og forledte ham ofte til Uartigheder. Naar her kom Nogen, hvis Tale eller Væsen kjædede ham, saldt han gjerne paa, at plage sin Moder med at hente eller staae snart Et, snart et Andet, og holdt ikke op, før han fik Skjend og maatte sættes ud o. s. v. Kom her derimod Nogen, hvis Udseende behagede eller hvis Tale interesserede ham, satte han sig rolig hen med et lille Haandarbejde og lyttede efter. Undertiden var han ogsaa uartig af Undseelse, hvilken han havde i en meget paafaldende Grad; og saaledes gik det til, at han blev meget forstjellig bedømt af dem, der kjendte ham. Dog med sin ypperlige Forstand rettede han selv med Aarene for en Deel diøse Feil.

Da han var bleven $10\frac{1}{2}$ Aar gammel blev han ogsaa mig for klog; jeg indsaae, at skulde der blive Noget af ham, maatte han undervises af Lærere og idethele mere opdrages for Verden; men jeg vidste ogsaa, at saa kunde der blive Noget af ham. Vi vare saa heldige ved Grevinde Moltke til Bregentveds Understøttelse at erholde en Plads til ham i Christianshavns Borgerdybskole og senere det Moltkeske Legat, hvorved det Betydeligste af Skolepengene udredes. Dette var en vigtig Epoche i hans Liv. Han skulde ene ud iblandt Fremmede, mellem andre Drengene, undervises af Lærere, han, der kun

sjelden havde været udenfor sit landlige Hjem. Hans første Fremstilling for Dr. Krarup kunde ikke andet end ængste os; Frederik var ikke at formaae til at fremføre et eneste Ord*). Denne uheldige Undseelse fortrød ham dog meget bag efter, og da han kort derpaa begyndte at gaae i Skole, samlede han al sin Kraft, og viste, hvad hans faste Willie var istand til. Han bar sig ad som de andre Drenge i Læretimerne, og udmærkede sig endogsaa ved sin Dpmærksomhed; saa at vi havde den Fornøielse, efter nogen Tids Forløb at høre, at en Lærer, som han holdt særdeles meget af, hans første Geographielærer, Hr. Møhl, havde omtalt ham som en exemplarisk Discipel I Fritiden blev han sit gamle Bæsen tro, og uagtet Doctorens venlige Dpmuntring var han ikke at formaae til, at tage Deel i de Andres Lege. De trak i ham, mange spottede og drillede ham, men det hjalp ikke; han holdt ud saalænge, indtil de bleve kjede deraf, og lode ham gaae sin rolige eensomme Gang. Dog var han ret gode Venner med Udskillige iblandt dem, og vilde gjerne tale, men ikke løbe omkring og lege

---

*) Da dette Tilfælde aldrig enten før eller siden er indtruffet hos mig, maa jeg betragte det som aldeles characteristisk for ham. Skjøndt han selv gjerne vilde i Skole, og hans Tante, jeg og min Kone, en Barndomsveninde af Jomfru Beyer, i en Timestid gjorde os al Umage for at faae ham til at aabne sin Mund, var det dog ikke muligt. Senere blev jeg af Jomfru Beyer skriftlig underrettet om, hvad han kunde, og gav ham derefter Plads i 4de stud. Klasse, som ogsaa passede til hans Alder. Han indfandt sig den bestemte Dag paa Skolen, og der var Intet ibeiden. Psychologisk mærkværdigt forekommer det mig ogsaa, at han i de følgende Aar — medens saagodtform hele hans Interesse dreiede sig om Geographie og Landkort — dog hverken lod sine Classeskammerater eller engang sine Lærere i Geographie mærke noget Spor af sine grundige og meget omfattende geographiske Studier. Et stort Beviis for, at disse ikke vare en Følge af Lyst til at glimre, men af en særegen indre Trang.

med dem. Motion trængte han heller ikke til, da han hver Eftermiddag gik fra Skolen paa Christianshavn ud af Byen til sit Hjem; om Morgenen kjørte han til Besterport med en Mælkevogn. De tre første Vintre flyttede jeg til Byen med ham, og vi førte da et Slags Studentersliv sammen i vor lille Bolig. Der kunde han uforstyrret lære sine Lectier; og den Tid han havde tilovers, tegnede han, eller læste geographiske Bærker, som han laante af Doctoren, eller fik fra Skolebibliotheket. For mig var han som en fortrolig Ven, da jeg kunde tale med ham, som om han havde været langt ældre; hans Begreber og Dømmekraft vare gaaede forud for hans Aar, medens hans Bæsen var, og vedblev at være mere barnligt end de fleste andre Drenges paa hans Alder. Af og til gik han ud til Boghandler Høst, hans Fætter, og gjennemfaae Landkortene i hans Boglade. Ingen tog i Betænkning at betro ham Sligt, da hans forsigtige Dmgang dermed var dem bekendt. Naar der paa et af de Kort, han tegnede, kom en lille Plet eller Feil, cæserede han det paa Diebliffet og begyndte et nyt. Dog, det var ikke alene Landkort og Kundskab om Jorden, der interesserede ham, men Alt, hvad han kunde erfare om de Mænds Liv og Personlighed, som havde virket for denne Videnskab. Columbus, Tycho Brahe m. fl., Ritter, Balbi, Malte Brun, A. v. Humboldt, Stieler, Berghaus, Schouw og D. N. Olsen og mange flere, hvis Navne jeg i Diebliffet ikke erindrer, bleve af ham omtrent betragtede som Helgene af Catholiker. Hvor han fandt Noget anført om dem, greb han det med Begjærlighed, og Aviserne gjennemløb han daglig, især for ikke at gaa glip af Noget, som kunde staae i Forbindelse med Geographien. Han tog isøvrigt ogsaa Deel i Nutidens Begivenheder, og med megen Varme i Alt, hvad der angik hans Familjes Glæder og Sorger og deres Færd. I Samtale hjemme var han i høi Grad livlig, og kun iblandt Fremmede viste han sig inde sluttet

i sig selv. Han morede os ofte ved sine træffende Bemærkninger, og var Noget ham utilpas, som ikke sjelden indtraf, yttrede han det paa en saa original Maade, at dette imod vor Billie ikke kunde andet end more os.

Uagtet de Ubehageligheder, som hans sare Bæsen udsatte ham for blandt hans Kammerater, gif han dog altid i Skole med Fornoielse: det var jo Veien til hans videre Udvikling. Hans Lærere interesserede ham i hoi Grad, og den Vigtighed, som deres Stilling gav dem for hans Videlyst, vakte hans Erbdighed. Fremfor Alt kunde dette siges om Doctoren, som dog endnu ikke selv underviste ham. I det første Aar kom han engang hjem og sagde: „Tænk, hvordan det gif mig idag! ligesom jeg skal op, kommer Doctoren ind i Glasfen; jeg kunde næsten ikke faae et Ord frem, men jeg maatte da tvinge mig, ellers havde det været altfor galt.“ Senere, da Doctoren havde viist ham sine Landkort, og endogsaa foræret ham et, blev hans Erbdighed forenet med en taknemmelig Hengivenhed. Iblandt hans Lærere satte han stor Priis paa Hr. Svenningesen, og stod sig altid godt med ham.

I Vinteren 1840—41 gif han til Confirmation i Brøndshoi, og flyttede derfor ikke til Byen. Han var nu ogsaa stor og stærk, og (som det lod) hærdet mod allsags Veirligt, saa den lange Skolevei ikke var ham til Besvær. Somofteft gif han den ene Dag om Ugen først herfra til Brøndshoi, derfra til Christianshavn for at faae en Time med i Skolen, og saa igjen hjem. Desuden horte han den Vinter Professor Schouws Forelæsninger (som han hjemme ziirligt og nsiagtigt optegnede). Han ændsede ikke, at han derfor maatte blive i Byen til henimod Aften og gaae hjem i Mørke, i dyb Sne, eller Sneefog; og somofteft uden at spise til Middag, da hans Særhed holdt ham tilbage fra, at gaae op til Bekjendtere i Byen. Ligeledes gif han ind til Forelæsninger, der holdtes om Son-

dagen i Selskabet for Naturlærens Udbredelse og i den naturhistoriske Forening, og undertiden først i Kirke i Brøndshoi. At holde ham tilbage fra denne overdrevne legemlige og aandelige Anstrengelse var ikke til at tænke paa. Han forsikrede altid, det var bleven ham til Natur, og ganske nødvendigt for hans Tilværelse; han troede selv at være hærdet mod alslags Veir. En af vore Bekjendtere saae ham engang paa Gaden i den heftigste Tordenregn gaae henimod Vesterport uden at søge Ly, og med den jevne, eensformige Gang, som han pleiede at gaae, med sin Bograndsel paa Ryggen. Naar Veiret tillod det, læste han gjerne paa Hjemveien Aviserne (som han afhentede) eller nogle Lectier til næste Dag; ellers gik han med Tankerne henvendte paa sit Yndlingsstudium. Engang for flere Aar siden, da jeg fulgte med ham, sagde han: Jeg gaaer og tænker paa, hvordan de kan maale Bjergsiderne.“

I adskillige Aar havde der viist sig nogen Kjertelsvaghed hos ham, idet hans Overløbe, efter en langvarig Fortjolelse, vedblev at være ophovnet. Da Bevægelse i frisk Luft blev anpræist som et Middel derimod, havde vi det Haab, at den lange Skolevei skulde i den Henseende være ham gavnlig. Vinteren og Foraaret gik godt tilende, men den vaade Sommer 1841 paadrog ham et Ildebefindende, der yttrede sig som Mæthed, ved et tungt Hoved og Mangel af Appetit; dog var han aldrig at formaae til at forsømme Skolen. I Examenstiden var han saa syg, at han maatte lægge sig hver Dag, naar han kom hjem, men „i den Tid kunde han allermindst forsømme.“ I Ferietiden maatte han ligge, men brugte adskillige Lægemidler, der syntes at hjælpe ham, saa at han atter kom op til Skoletidens Begyndelse. Men sidst i September begyndte han igjen at blive mat, at see svag ud og at hoste. Endelig tvang Nødvendigheden ham til at blive hjemme og lægge sig. Den første Søndag græd han en heel Time, fordi

han ikke kunde komme ind til Prof. Forchhammers Forelæsning, og hans Misfornøielse ved at maatte forsamme Skolen, gjorde ikke hans Tilstand bedre. Hans Sygdom begyndte med en Lungebetændelse, der gik over til Sliimtæring og Brystsyge. I denne lange sørgelige Vinter kunde han, ligesom i hans Barndom, ikke et Dieblit undvære sin Moder; iøvrigt udviklede der sig meere og meere en Taalmodighed hos ham, som han hidtil ikke havde havt, og det var ikke med Hestighed, men med stille Rummer, han klagede over Rjedsomhed. Hans Hoved kunde ikke taale at læse; naar han tegnede, bleve hans Streger usikre; han, som aldrig før var ledig, kunde Intet foretage sig. Vi søgte at underholde og adsprede ham saa godt vi kunde; undertiden talte han selv med Begeistring om sine Fremtids Planer, naar han kom sig; til andre Tider, naar vi talte derom, taug han stille; han bedrovede os aldrig ved at tale om sin Død, skjøndt han dog vist undertiden har tænkt derpaa. De mange Beviser paa Deeltagelse, som han modtog, vakte en levende Taknemmelighed hos ham. Hans Hengivenhed til Prof. Schouw yttrede sig som en stærk Exaltation. — Dengang han hørte hans Forelæsninger over Plantegeographien, havde han bedet Schouw om at laane nogle af hans Kort hjem, for at copiere dem. Schouws Bevillie og elskelige Væsen henrykkede ham ligesaa meget, som han beundrede hans Værdom. Frederik tegnede efterhaanden 16 Verdenskort med dobbelte Olover, 1 Qvarteer i Gjennemsnit, med Gradnettet o. s. v. og colorerede dem efter Schouws Kort. For at opmuntre ham i hans Sygdom var Conferentsraad Johnsen saa god at tale med Major Olsen om, at faae disse Globekort stukne, for at han kunde faae mange Afstryk istedetfor saa møisommeligt at tegne dem*).

*) Hver af de mærkeligste Planter s. Ex. Sufferrøret, Bomuldsstræet, Tobakplanten, faaer nemlig sit eget Kort, saaledes, at de Egne af Jorden, hvor den Plante voxer, coloreres paa det.

Han fik Løfte derom, og dette Haab var en uendelig stor Glæde for den Syge. Hos Prof. Schouw maatte jeg staffe ham Bøger tillaaens, og de venlige Hilsener, som ledsagede dem, opfyldte hans Sind, saa at han talte om Schouw, ikke alene vaagen men ogsaa i Sovne. — Den sorgelige Winter gif hen under bestandig Aftagen af hans Legemskraft, indtil han Langfredagsmorgen spyttede en Deel Blod op, og derpaa følte det første Anfald af Dødens strenge Haand. „Lys! Lys! Døren op! Vinduet op!“ raabte han, og da det atter gif over, sagde han: „Vi maae takke Gud, at det gif saadan!“ Men efter det næste Anfald kunde Morgenlyset ikke meere opklare hans Dines Mørke, og den friske Luft kunde ikke lette hans tunge Aandedrag. Det blev svagere og svagere; hans Ansigt blev roligt, og mildt som et lille Barneansigt, og med et næsten umærkeligt Suk udaandede han sit unge Liv.

Jeg vil slutte med et Par Ord af ham selv, som jeg har fundet i en lille Afhandling i hans danske Stilebog for 1810: „Døden er intet Dødt uden for den Døde, der i det evige Liv maa vente Straf for sin slette Vandel her paa Jorden; men for den Gode er det Modsatte Tilfældet; han nærer en Længsel efter at komme til Den, fra hvem Alt har sit Udspring. Denne trøstelige Tanke stemmer altsaa Menneeskens Sind til Gudhengivenhed og en inderlig Længsel efter Guds Rige.“

S. B.

Om Sundhedstilstanden her i Skolen.

Paa Grund af, at nogle berlingste Læger have gjort den Paastand, at Opvarmelsen af Værelser med varm Luft skulde være skadelig for Helbredden, er det ved en kongelig Resolution af 22de December 1841 blandt andet paalagt den til at gjøre Forslag om Fængselsvæsenets Forbedring nedsatte Commission at tage under nærmere Overveielse, hvorvidt denne Paastand maatte ansees for grundet. Fra et af Commissionens Medlemmer, Prof. David, er jeg bleven anmodet om at meddele de Erfaringer, vi her i Skolen have gjort angaaende denne Opvarmelsesmaade. Da disse Erfaringer synes mig at være af Interesse for alle de Forældre, der have Sønner her i Skolen, har jeg anseet det for rigtigt her at fremsætte dem offentlig.

Prof. David anfører i sit Brev til mig af 17de Juni, at han paa sin Reise for at undersøge Fængslernes Indretning overalt har hørt, at ingen skadelig Virkning af Opvarmning med varm Luft har været at spore. Det Samme kan jeg med Bestemthed paastaae at være Tilfældet her hos os.

I Foraaret 1837 flyttede den christianshavnske Borgerdybskole ind i det nye Locale, der opvarmes paa den ovennævnte Maade. Siden den Tid har — under et Middelantal af omtrent 250 Disciple — følgende Dødsfald fundet Sted.

I Aaret 1837 døde 2, den ene i Juni, den anden i Nov.; ingen af dem havde indaandet den opvarmede Luft, og de vedkomme os altsaa ikke her.

I Aaret 1838 døde ingen;

— 1839 — een, 10 Aar gl. af Meslinger (G. With.)

— 1840 — ingen;

— 1841 — ingen;

— 1842 — een 15½ Aar gl. af Tæring (G. F. Hofst.)

Eygelighed blandt Disciplene har ingensinde været sporet; skjøndt naturligviis enkelte af og til have været syge.

Det største Beviis for, at en Varmeindretning — saadan om den er hos os — ikke er skadelig for Helbredden, troer jeg at have deri, at baade jeg og min Familie og mine Pensionaier, skjøndt vi om Vinteren hele Tiden leve i denne Varme*), have nydt den onsteligste Sundhed, hvilket vor Huuslæge, Etatsraad Bang, vil kunne bevidne.

Jeg formoder, at Grunden til de berlinste Lægers Angreb paa denne Opvarmelsesmaade fornemmelig maa søges deri, at man paa mange Steder har brugt at lade den samme opvarmede Luft circulere i Værelserne og Varmeovnen **). Derved spares rigtignok baade Brændsel og Arbeide for Fyrbræden; men at det ikke er godt, er rimeligt. Hos os strømmer frisk, kold Luft ind i Varmeovnene, og det er den, som — efter at være bleven opvarmet — udbreder sig i Bygningen.

---

*) Medens Disciplene kun ere paa Skolen en Deel af Dagen og fordetmeste faae deres Classer luftede ud imellem hver Time.

***) Dette fraraades ikke i et tydsk Hovedskrift om denne Gjenstand af Prof. Meißner i Wien: Die Heizung mit erwärmter Luft. 2te Aufl. 1823.

Instrug for Lærerne.*)

De, der have den første Time, komme idetmindste 5 Minuter, førend Skolens Uhr slaaer.

De, der have den sidste Time, forlade ikke Classen, førend Disciplene ere borte.

Naar Beiret ikke tillader, at der gaaes ned paa Pladsen imellem Timerne, gaaer enhver Lærer ved Timens Ende strax til den Classe, hvori han skal være i næste Time. Den, der ingen flere Timer har, vier, til han bliver afløst.

Naar en Lærer er utilfreds med en Discipels Flid eller Dpførsel, straffer han med Characterer og Anmærkninger. Er nogen af disse af større Betydning, underretter Læreren ved Timens Ende Forstanderen derom, for at den Discipel, der har forseet sig, kan blive straffet efter Forseelsens Bestaaffenhed.

Skulde en Lærer ansee det for nødvendigt at revse en Discipel paa Stedet f. Ex. for nogen personlig Fornærmelse, da underretter han ligeledes Forstanderen derom ved Timens Slutning, om han endog ikke har givet nogen Anmærkning.

Overhovedet søge Læreren mere at frembringe Flid og Sædelighed ved at opvække Interesse for sit Fag, Kappelyst og Vresfølelse, end ved Straffemidler.

Læreren bør være opmærksom paa, at Classens Disciple faae Kundskab om, hvorlangt de have for til den følgende Time; og naar Opgaven til en Afhandling dicteres, bør Datum tilføies, naar Afhandlingen skal leveres.

---

*) Disse to Artikler: Instrug for Lærerne og Love for Disciplene, ere — uden væsentlige Forandringer — aftrykte af Programmet for 1840.

Naar en Lærer ønsker andre Lærebøger i sit Fag, henvender han sig til Skolens Forstander, for at de i Forening kunne tage en Bestemmelse desangaaende. Til paa egen Haand at foreskrive Bøgers Anskaffelse er ingen Lærer berettiget.

Enhver Lærer retter hjemme de skriftlige Arbejder, der høre til hans Fag, og bidrager sit til, at de ere i tilbørlig Orden; han holder over, at Disciplene have Hænderne paa Bordet, reise sig, naar de examineres, at de ikke blot adlyde punctligt, men ogsaa vise Høflighed og Beskedenhed; han anmærker de Disciple, der komme for silde, ikke have deres Stile færdige i rette Tid, mangle Bog, Pen o. s. v.; ogsaa noterer han dem, der gaae ned i Gaarden i Timen.

Enhver Lærer vaage over, at der ingensinde i hans Nærværelse yttres sig nogen Raahed, Støien, Boldsømhed enten i Timen eller før og efter den; idethele er det enhver Lærers Pligt efter Evne at bidrage til almindelig Orden og Sædelighed blandt Disciplene baade paa Skolen og udenfor den.

Skulde en Lærer enten formedelst Sygdom eller noget andet nødvendigt Forfald ikke kunne møde paa Skolen, maa han underrette Skolens Forstander derom saa betimeligt, at de fornødne Anstalter kunne blive truffne.

For at ikke en Lærers oeconomiske Stilling skulde blive derangeret ved en langvarig Sygdom, ere Skolens Lærere komne overcens med Forstanderen om, at deres hele Gage i Sygdomstilfælde sikkres dem i 3 Maanedes, mod at der maanedlig fradrages 2 β af hver Rbd.

Love for Disciplene.

Mange Ting ere af den Art, at vi have Grund til at antage, at ingen Discipel i denne Skole Ict kan være ubidende derom. Dertil regne vi, at Enhver maa være reentlig og femmelig paaklædt, komme i rette Tid paa Skolen, hverken for tidlig eller for sildig; vise Skolens Lærere Lydighed og Høflighed baade i og udenfor Skolen; afholde sig fra al Usandhed; vise Agtelse for Andres Eiendom; erstatte, hvad Skade han gjør; være fredsommelig og tjenstvillig i Dugang med Meddisciple; vise Opmærksomhed ved Underviisningen; have det af Lærerne opgivne Arbeide færdigt til den fastsatte Tid; opføre sig anstændigt paa Gaden o. a. l.

Andre Bestemmelser ere af den Art, at de deels ikke just følge af sig selv, deels ere noget afvigende fra hvad der er Skik og Brug i andre Skoler.

1. I Classen maa ikke leges og ikke spises.

2. Enhver erholder en bestemt Plads i sin Klasse og skal være ansvarlig for denne Plads. Finder Nogen en Bestadigelse paa Bord, Bænk o. s. v., som er stcet uden hans Skyld og Bidende, er det hans Pligt strax at anmeldte det for Skolens Inspecteur, for at Sagen ufortøvet kan blive undersøgt.

3. Hvis Nogen af Uforsigtighed kommer til at gjøre nogen Skade, maa han selv strax anmeldte det, og ikke bte til der bliver gjort Forespørgsel derom.

4. Er noget Ondt udøvet i en Klasse, hvortil Ophavsmanden ikke vil angive sig, er det de Andres Pligt at tvinge ham dertil; kan han ikke udfindes, er den hele Klasse ansvarlig derfor.

5. Naar en Lærer træder ind i Classen, reise samtlige Disciple sig op uden Støi og hilse sømmeligt. Men ikke, naar Nogen bemærkes fra Gangen af at see ind i Classen.

6. Enhver staaer op, naar han examineres.

7. I Underviisningstimerne holder Enhver sine Hænder ovenpaa Bordet.

8. Jungen maa under nogetsomhelst Paastud gaae ind i en anden end den ham anviste Claese, hvis han ikke sendes af en Lærer.

9. Jungen maa under Skoletiden — ikke engang imellem Timerne — forlade Skolebygningen uden speciel Tilladelse.*)

10. Om endog Timen er tilende, bliver Enhver dog rolig paa sin Plads, indtil Læreren tillader at forlade den.

11. Ligesom det betragtes som en Uorden, ikke at have med sig de Bøger, Landkort og Andet, der skal bruges, saaledes regnes det ogsaa for en Forseelse, naar Nogen lader Noget af sit Tøi blive liggende paa Skolen.

12. Enhver maa have sit Navn paa sine Bøger og afholde sig fra at mishandle dem.

13. De, der laane Bøger af Skolens Bibliothek, maae behandle dem omhyggeligt. Borttager Nogen Bøger, uden at have leveret Seddel derfor, negtes ham strax videre Afgang til Bibliotheket. Vil Nogen ophøre at være i Bibliotheket, maa han anmeldte det for Bibliothekaren, idetmindste 8 Dage før det nye Halvaar begynder (1ste Marts og 1ste Sept.)

---

*) Brød, ligesom og Stilebøger og Skrivematerialier, kan alu. erholdes hos Portneren.

14. I Forfriskningstiden mellem Timerne*) gaaes ned paa Pladsen, hvor Ingen — uden ved Gymnastikunderviisningen — maa klavre op ad Stængerne paa Gymnastikapparatet. De, der ifølge Svagelighed ikke kunne taale Luften, maae erholde Tilladelse til at blive oppe.

15. Enhver Discipel er forpligtet til at udrette, hvad hans Ordensdur paalægger ham, naar det sigter til Overholdelse af Orden i Classen. Den, der i Classens Protocol er anført først, er Ordensdur; har han Forfald, overtager den Anden, som Suppleant, hans Forretninger.

16. Naar Thermometret viser 13° , maa Ordensduren sørge for, at Stjernen (Barmerørets Aabning) lukkes. Ingen Anden maa give sig af med at lukke den op eller i.

17. Naar Noget formedelst Sygdom nødsages til at forsamme Skolen, maa han, saasnart han igjen indfinder sig, medbringe en Attest derom fra Forældre eller Børge. Duster Noget af anden Grund en enkelt Gang at udeblive fra een eller flere Underviisningstimer, maa han iforveien erholde Tilladelse dertil af Skolens Forstander.

18. Udmeldelser gjøres skriftlig idetmindste en Maaned før Discipelen skal forlade Skolen.

---

*) Imellem hver Time anvendes hertil omtrent 10 Minuter, hvilken Tid synes at være passende til at forstaae saavel Disciple som Lærere den fornødne Recreation paa Sjæl og Legeme.

Næste Aar ville følgende Lærebøger blive benyttede:

Forberedelsesklassen.

Hjorts d. Børneven (3die Udg.).

5te Realclasse.

Hjorts d. Børneven (2den Udg.). Krossings Schema til Grammatik (2den Udg.). Sammes poet. Læseb. 1ste Deel. Sammes Opgaver til Dvelse i Stil. Hallagers t. Læseb. fra 1840. Herslebs mindre Bibelhist. G. A. Müllers Begyndelsesgrunde i Geogr. Et Atlas. Kroyers Naturhist.

4de Realclasse.

Hjorts d. Børneven (2den Udg.). Krossings Schema til Grammatik (2den Udg.). Sammes poet. Læseb. 1ste Deel. Sammes Opgaver til Dvelse i Stil. Hallagers t. Læsebog fra 1840. Borrings Manuel de langue française (4de Udg.). Herslebs mindre Bibelhist. Balles Lærebog. G. A. Müllers Begyndelsesgrunde i Geogr. Et Atlas. Kroyers Naturhist.

3die Realclasse.

Hjorts d. Børneven (2den Udg.). Krossings Schema til Grammatik (2den Udg.). Riises større t. Læseb. Hallagers t. Læseb. fra 1840. Borrings Manuel de langue française. Deichmanns fr. Gram. Mariboos Stories of Englands history. Sammes eng. Formlære. Herslebs mindre Bibelhist. Balles Lærebog. Det Nye Testament. Rosods Historiens vigtigste Begivenheder (Udg. 1840). Munthes Geogr. ved Velshow (8de Dplag). Et Atlas. Kroyers Naturhist.

2den Realclasse.

Hjorts d. Børneven (2den Udg.). Riises større t. Læseb. Hjorts t. Gram. Grønbergs Stilovelselærebog for Begyndere.

B. Bjerrings Samling af lette franske Læsestykker (med Dversf.).
 Deichmanns fr. Gr. Sinnetts Elementarbuch d. eng. Sprache.
 Mariboës eng. Læsebog efter en ny Methode. Sammes eng.
 Formlære. Herslebs mindre Bibelhist. Valles Lærebog. Det
 Nye Testament. Rosods Historiens vigtigste Begivenheder.
 Munthes Geogr. ved Velschow (8de Dplag.). Et Atlas.
 Svenningsens Geometrie.

1ste Realclassse.

Hjorts d. Borneven (2den Udg.). Krigets belehrende
 Darstellungen. Hjorts t. Gram. Grønbergs større Stilovelses-
 bog. B. Bjerrings Lectures françaises. II Ed. (med Dversf.).
 Deichmanns fr. Gram. English stories. Ed. by Repp. The
 vicar of Wakefield. Mariboës eng. Læseb. efter en ny Me-
 thode. Sammes Formlære. Herslebs mindre Bibelhist. Valles
 Lærebog. Det Nye Testament. Rosods Historiens vigtigste
 Begivenheder. Munthes Geogr. v. Velschow (8de Dplag.).
 Et Atlas. Svenningsens Geometrie. Jürgensens Arithmetik
 (2den Udg.).

IV. studerende Classe.

Madvig's lat. Gram. Borgens lat. Læseb. Riises større
 t. Læseb. Hjorts t. Gram. Borrings Manuel. Deichmanns
 fr. Gram. Herslebs større Bibelhist. Valles Lærebog. Det
 Nye Testament. Rosods Historiens vigtigste Begivenheder.
 Munthes Geogr. ved Velschow (8de Dplag.). Et Atlas.

III. studerende Classe. B.

Madvig's lat. Gram. Borgens lat. Læseb. Riises større
 t. Læseb. Hjorts t. Gram. Grønbergs Stilovelsesbog for
 Begyndere. B. Bjerrings Samling af lette franske Læsestykker
 (med Dversf.). Deichmanns fr. Gram. Herslebs større Bibel-
 hist. Valles Lærebog. Det Nye Testament. Rosods Histo-

riens vigtigste Begivenheder. Munthes Geogr. v. Belschow (8de Dplag). Et Atlas. Jürgensens Arithmetik (2den Udg.).

III. studerende Classe. A.

Madvigs lat. Gram. Cornelius Nepos. Langes græske Gram. (3die Udg.). Sammes Materialier (2den Udg.). Riises større t. Læseb. Hjorts t. Gram. Grønbergs Stiiløvelsebog for Begyndere. B. Bjerrings fr. Læseb. Borrings Læseb. for Mellemclasserne (3die Udg.). Deichmanns fr. Gram. Herslebs større Bibelhist. Balles Lærebog. Det Nye Testament. Rosfods Udtog (7de Udg.). Munthes Geogr. ved Belschow (8de Dplag). Et Atlas. Svenningsens Geometrie. Jürgensens Arithmetik (2den Udg.).

II. studerende Classe. B.

Madvigs lat. Gram. Ciceros Taler (Madvigs Udg.). Cæsar om den galliske Krig. Langes gr. Gram. (3die Udg.). Sammes Materialier (2den Udg.). Rungs større t. Læseb. Hjorts t. Gram. Ideler u. Nolte Handbuch d. fr. Sprache u. Litt. prof. Th. Deichmanns fr. Gram. Herslebs større Bibelhist. Fogtmanns Lærebog. Rosfods Udtog (7de Udg.). Munthes Geogr. v. Belschow (8de Dplag). Et Atlas. Svenningsens Geometrie. Jürgensens Arithmetik (2den Udg.).

II. studerende Classe. A.

Madvigs lat. Gram. Ciceros Taler (Madvigs Udg.). Livius 3die og 4de Bog. Bojesens rom. Antiqu. Langes gr. Gram. (3die Udg.). Homers Iliade. Rungs større t. Læseb. Hjorts t. Gram. Ideler und Nolte Handb. d. fr. Sprache u. Litt. prof. Th. Deichmanns fr. Gram. Herslebs større Bibelhist. Fogtmanns Lærebog. Rosfods Udtog (7de Udg.). Munthes Geogr. v. Belschow (8de Dplag). Svenningsens Geometrie. Jürgensens Arithmetik (2den Udg.).

I. studerende Klasse.

Madvig's lat. Gram. Cicero om Taleren (Henrichsens Udg.). Horats. Dvintilians 10de Bog (Herbsts Udg.). Livius 3die og 4de Bog. Terents' Pigen fra Andros, Selvplageren og Phornio. Bojesens rom. Antiqv. Langes gr. Gram. (3die Udg.). Homers Iliade. Platos Crito og Forsvarstale for Socrates (Elberlings Udg.). Herodots Thalia. Tregders græske Anthologie. Hjorts t. Læseb. 2det Bind. Sammes t. Gram. Hermann u. Büchner Handb. d. n. fr. Sprache u. Litt. prof. Th. Deichmanns fr. Gram. Herslebs større Bibelhist. Fogtmanns Lærebog. Et græsk Testament. Rosfods Udtog (7de Udg.). Munthes Geogr. ved Velschow (8de Dplag). Et Atlas. Svenningsens Geometrie. Jürgensens Arithmetik (2den Udg.). Genesis. Lindbergs Hovedregler af den hebr. Gram.

Schema over den aarlige Examen.

Iste studerende Klasse A.

- Fredagen 8 Juli, 7—10 Latinsk Stiil.
 3½—6 Latinsk Oversættelse.
 6—8 Arithmetik skriftlig.
- Løverdagen 9 Juli, 7½—10½ Religions Afhandling.
 3½—6 Fransk Stiil.
 6—8 Geometrie skriftlig.
- Mandagen 11 Juli, 7½—10½ Historisk Afhandling.
 3½—6 Tydsk Stiil.

Iste studerende Klasse B.

- Fredagen 8 Juli, 7½—10½ Religions Afhandling.
 3½—6 Tydsk Stiil.
 6—8 Geometrie skriftlig.
- Løverdagen 9 Juli, 7½—10½ Historisk Afhandling.
 3½—6 Latinsk Oversættelse.
 6—8 Arithmetik skriftlig.
- Mandagen 11 Juli, 7—10 Latinsk Stiil.
 3½—6 Fransk Stiil.

- Fredagen 15 Juli, 4—6 Arithmetik.
 6—8 Fransk.
- Løverdagen 16 Juli, 4—5½ Hebraisk.
- Mandagen 18 Juli, 9½—11½ Geometrie.
 11½—2 Græsk.
 6—8 Bibelhistorie.
- Tirsdagen 19 Juli, 8—10 Historie.
 10—12 Geographie.
 4—5½ Tydsk.
 5½—8 Latin.

Onsdagen 20 Juli, 6—8 Religion.

2den studerende Classe A.

Fredagen 8 Juli, 7½—10½ Dansk Stiiil.

3½—6 Fransk Stiiil.

Lørdagen 9 Juli, 7—10 Latinsk Oversættelse.

3½—6 Tydsk Stiiil.

6—8 Geometrie skriftlig.

Mandagen 11 Juli, 7—10 Latinsk Stiiil.

4—6 Arithmetik skriftlig.

Fredagen 15 Juli, 8—11 Latin.

11—2 Religion og Bibelhistorie.

Lørdagen 16 Juli, 10—12 Fransk.

12—2 Tydsk.

5½—8 Arithmetik.

Mandagen 18 Juli, 4—6 Geographie.

Onsdagen 20 Juli, 9—11½ Geometrie.

11½—2½ Græsk.

3½—6 Historie.

2den studerende Classe B.

Fredagen 8 Juli, 7—10 Latinsk Oversættelse.

3½—6 Græsk Stiiil.

Lørdagen 9 Juli, 7—10 Latinsk Stiiil.

3½—6 Tydsk Stiiil.

Mandagen 11 Juli, 7½—10½ Dansk Stiiil.

4—7 Mathematik skriftlig.

Fredagen 15 Juli, 8—10 Geometrie.

6—8 Geographie.

- Løverbagen 16 Juli, 8—10 Arithmetik.
 Mandagen 18 Juli, 8—11 Græff.
 Tirsdagen 19 Juli, 10—12½ Latin.
 4—6½ Historie.
 Onsdagen 20 Juli, 9½—12 Religion og Bibelhistorie.
 4—6 Franff.
 6—8 Tydff.

3die studerende Classe A.

- Fredagen 8 Juli, 11—2 Latinsk Stiil.
 Løverbagen 9 Juli, 11—2 Dansk Stiil.
 Mandagen 11 Juli, 11—2 Latinsk Oversættelse.

-
- Fredagen 15 Juli, 12—2 Latin.
 Løverbagen 16 Juli, 4—6 Religion og Bibelhistorie.
 6—8 Geometrie.
 Mandagen 18 Juli, 11—12½ Tydff.
 12½—2 Franff.
 Tirsdagen 19 Juli, 12½—2½ Græff.
 6½—8 Historie.
 Onsdagen 20 Juli, 12—1½ Geographie.
 1½—2½ Arithmetik.

3die studerende Classe B.

- Fredagen 8 Juli, 11—2 Dansk Stiil.
 Løverbagen 9 Juli, 11—2 Latinsk Oversættelse.
 Mandagen 11 Juli, 11—2 Latinsk Stiil.

-
- Fredagen 15 Juli, 10—12 Tydff.
 4—6 Geographie.
 Løverbagen 16 Juli, 10—11½ Arithmetik.
 11½—2 Latin.

- Mandagen 18 Juli, 4—6 Fransk.
6—8 Historie.
Tirsdagen 19 Juli, 8—10 Religion og Bibelhistorie.
Onsdagen 20 Juli, 8—9½ Danst.

4de studerende Classe.

- Løverdagen 9 Juli, 9—11 Proveskrivning.
Mandagen 11 Juli, 11—1 Latinsk Stiil.
6—8 Danst Stiil.

-
- Fredagen 15 Juli, 9½—12 Latin.
12—2 Fransk.
4—6 Danst.
6—8 Tydsk.
Tirsdagen 19 Juli, 10½—1 Historie og Geographie.
1—2½ Arithmetik.
Onsdagen 20 Juli, 12—2 Religion og Bibelhistorie.

1ste Realclasse.

- Fredagen 8 Juli, 11—2 Fransk Stiil.
6—8 skriftlig Regning.
Løverdagen 9 Juli, 9—11 Proveskrivning.
11—2 Tydsk Stiil.
6—8 Danst Stiil.
Mandagen 11 Juli, 11—2 Engelsk Stiil.
6—8 Mathematik skriftlig.

-
- Fredagen 15 Juli, 12½—2 Geographie.
Løverdagen 16 Juli, 8—9 Arithmetik.
9—10½ Naturlære.
4—5 Historie.

- Mandagen 18 Juli, $11\frac{1}{2}$ — $12\frac{1}{2}$ Geometrie.
 4— $5\frac{1}{2}$ Dansk.
 $5\frac{1}{2}$ — $6\frac{1}{2}$ Tydsk.
 $6\frac{1}{2}$ —8 Engelsk.
- Tirsdagen 19 Juli, $9\frac{1}{2}$ —11 Fransk.
- Onsdagen 20 Juli, 6—7 Regning.
 7—8 Religion og Bibelhistorie.

2den Realclasse.

- Fredagen 8 Juli, 11—2 Engelsk Stil.
 6—8 Dansk Stil.
- Lørdagen 9 Juli, 9—11 Proveskrivning.
 11—2 Fransk Stil.
- Mandagen 11 Juli, 6—8 Tydsk Stil.

-
- Fredagen 15 Juli, $9\frac{1}{2}$ —11 Naturlære.
 11— $12\frac{1}{2}$ Geographie.
- Lørdagen 16 Juli, $10\frac{1}{2}$ — $12\frac{1}{2}$ Engelsk.
 $12\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$ Geometrie.
- Mandagen 18 Juli, 8— $9\frac{1}{2}$ Historie.
 $9\frac{1}{2}$ —11 Regning.
- Tirsdagen 19 Juli, 8— $9\frac{1}{2}$ Arithmetik.
 6—8 Fransk.
- Onsdagen 20 Juli, 8—10 Dansk.
 10— $11\frac{1}{2}$ Tydsk.
 $11\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$ Religion og Bibelhistorie.

3die Realclasse.

- Mandagen 11 Juli, 8— $9\frac{1}{2}$ Tydsk Stil.
 $9\frac{1}{2}$ — $11\frac{1}{2}$ Dansk Stil.
 $11\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$ Proveskrivning.
-

Fredeagen 15 Juli, 8—9½ Naturhistorie.
 4—6 Danst.
 6—8 Religion og Bibelhistorie.

Løverdagen 16 Juli, 5—6½ Geographie.
 6½—8 Historie.

Mandagen 18 Juli, 12½—2½ Engelft.

Tirsdagen 19 Juli, 11—1 Tydft.
 1—2½ Regning.
 4—6 Franst.

4de Realclasse A.

Mandagen 11 Juli 8—9½ Provestrivning.
 9½—11 Tydft Stil.
 11—1 Orthographie.

Fredeagen 15 Juli, 8—9½ Regning.

Løverdagen 16 Juli, 12—2 Religion og Bibelhistorie.

Mandagen 18 Juli, 12½—2½ Geographie.

Tirsdagen 19 Juli, 8—10 Danst.

Onsdagen 20 Juli, 8—10 Naturhistorie.
 4—6 Tydft.
 6—8 Franst.

4de Realclasse B.

Mandagen 11 Juli, 8—9½ Orthographie.
 9½—11 Provestrivning.
 11—1 Tydft Stil.

Fredeagen 15 Juli, 4—6 Geographie.
 6—8 Danst.

Mandagen 18 Juli, 11½—1½ Religion og Bibelhistorie.

- Tirsdagen 19 Juli, 4—6 Naturhistorie.
6—8 Tydsk.
Onsdagen 20 Juli, 11½—1½ Fransk.
7—8½ Regning.

5te Realclasse A.

- Mandagen 11 Juli, 11—12½ Provestfrøning.
12½—2½ Orthographie.
-

- Løverdagen 16 Juli, 8—10 Geographie.
10—12 Bibelhistorie.

- Mandagen 18 Juli, 8—9½ Naturhistorie.
9½—11 Tydsk.
11—12½ Regning.

- Onsdagen 20 Juli, 10—12 Dansk.

5te Realclasse B.

- Mandagen 11 Juli, 10½—12½ Orthographie.
12½—2 Provestfrøning.
-

- Løverdagen 16 Juli, 4—6 Tydsk.
6—8 Dansk.

- Mandagen 18 Juli, 4—6 Bibelhistorie.
6—8 Geographie.

- Tirsdagen 19 Juli, 4½—6 Regning.
6—8 Naturhistorie.

Forberedelsesklassen.

- Løverdagen 16 Juli, 8—10 Dansk.
Mandagen 18 Juli, 8—9½ Regning.
Tirsdagen 19 Juli, 12—2 Læsning.

Skoleunderviisningen ophører for 1ste studerende Klasse A og B Torsdag Middag den 30te Juni, — og for de øvrige studerende Classer samt for 1ste og 2den Realclasse Torsdag Middag den 7de Juli, — for 3die, 4de Realclasse A og B, 5te Realclasse A og B Loverdag Middag den 9de Juli, — for Forberedelsesclassen Onsdag Middag den 13de Juli.

Dimittendernes mundtlige Examen vil først blive afholdt ved Feriernes Slutning.

Udfaldet af Examen vil fra 1ste August være ophængt paa Skolen, og hvilke Bøger der bruges i hver Klasse, vil kunne sees af dette Skrift S. 45—48.

Torsdagen den 14de Juli Kl. 10 prøves de til Dptagelse i Skolen bestemte Disciple.

Torsdagen den 11te August Kl. 8 begynder Underviisningen i det nye Skoleaar.

Til at overvære Examen indbydes Enhver, der maatte have Interesse for Skolen.
